

Tadeusz Grabarczyk

Uniwersytet Łódzki

ORCID ID: 0000-0002-6197-9457

Jarosław Kita

Uniwersytet Łódzki

ORCID ID: 0000-0002-8374-2848

Magdalena Pogońska-Pol

Uniwersytet Łódzki

ORCID ID: 0000-0001-7525-6260

Myroslav Voloshchuk

Przykarpacki Uniwersytet Narodowy im. Wasyla

Stefanyka w Iwanofrankiwsku

Centrum Studiorum Mediaevalium w Iwanofrankiwsku

ORCID ID: 0000-0002-1737-7205

OBLICZA WOJNY

T. 8 • NARZĘDZIA WOJNY • ŁÓDŹ 2023

ISBN 978-83-8331-314-6 • pp. 9-14

<https://doi.org/10.18778/8331-314-6.01>

SŁOWO WSTĘPNE

Oddajemy do rąk czytelników ósmy tom z serii *Oblicza Wojny*, pt. *Narzędzia wojny*. Znalazło się w nim dwanaście prac autorstwa naukowców polskich i ukraińskich. Teksty te w zdecydowanej większości dotyczą historii ziem dzisiejszej Ukrainy. Szczególny charakter ma artykuł otwierający tom, pióra S. BIELIŃSKIEGO, A. DMYTRENKI, J. IVASHKO I A. PAWŁOWSKIEJ, napisany został w pierwszych miesiącach po napaści Rosji na Ukrainę i zawiera spostrzeżenia poczynione przez autorów „na gorąco”. Autorzy ukazują widziane na własne oczy wojenne zniszczenia miast i wsi, życie ludzi, a nawet los zwierząt w strefie dotkniętej działaniami zbrojnymi. Tekst nie jest jednak tylko dokumentacją pierwszych miesięcy wojny. Myśli autorów biegną już ku czasom „po wojnie”, gdy przystąpić trzeba będzie do odbudowy zniszczonego kraju. Artykuł ilustrują fotografie Siergija Bielińskiego, fotografa prasowego 28 brygady Sił Zbrojnych Ukrainy.

Spośród pozostałych tekstów większość dotyczy historii ziem nad Dnieprem i Dniestrem. MYROSLAV WOŁOSHCHUK przybliżył sylwetki czterech przedstawicieli ruskich elit, których obecność na dworach Piastów odnotowały źródła od XII do XIV w. VOŁODYMYR HUCUL powraca raz jeszcze do słynnej bitwy orszańskiej z 1514 r., analizując uzbrojenie i taktykę polskiej jazdy i ukazując ją na tle europejskim. OLEG HAŃSKI w oparciu o inwentarze z lat 1534 i 1542 omówił

uzbrojenie przechowywane na zamku w Kamionce Bużańskiej (Strumiłowej) k. Lwowa. Szabla jednego z XVII-wiecznych dowódców kozackich – Alexeya Apostola to temat artykułu DENISA TOICZKINA. TARAS PYATNICZUK zajął się amerykańską karykaturą z przełomu XIX i XX w. jako narzędziem propagandy. WIKTOR WĘGLEWICZ omawia los jeńców ukraińskich w polskich obozach jenieckich w latach 1918–1920. Wyposażenie w broń Ukraińskiej Narodowej Samoobrony i Ukraińskiej Powstańczej Armii na przełomie 1943 i 1944 omówił IHOR DROHOBYTS'KYI. OLEKSANDR KOLOMYIYCHUK w swym artykule zajął się propagandą radziecką z początku lat pięćdziesiątych XX w. Mało znane zagadnienia dotyczące współpracy radziecko-niemieckiej w związku ze ściganiem zbrodniarzy hitlerowskich omówił DMYTRO TYTARENKO. Dwa ostatnie artykuły wyszły spod pióra politologów. OKSANA TYTARENKO przybliży toczącą się w Donbasie na przełomie XX i XXI w. debatę, dotyczącą II wojny światowej. Ostatni z artykułów, autorstwa JACKA STANISŁAWSKIEGO, jest próbą odpowiedzi na pytania, czy musiało dojść do napaści Rosji na Ukrainę w 2022 r. Autor analizuje również stanowisko państw zachodnich w przededniu tej agresji.

Niniejszy zbiór z serii *Oblicza Wojny* jest formą solidarności i wsparcia dla naszych koleżanek i kolegów z Ukrainy, którym chcieliśmy ułatwić prezentację wyników badań w czasie, gdy w ich kraju trwa wojna. Znaczna część artykułów powstawała w trudnych warunkach. Niektórzy z autorów tworzyli swe teksty, gdy życie i zdrowie ich oraz ich bliskich były zagrożone. Niemal wszyscy odczuwali ograniczenia w dopływie prądu, jakie występowały na Ukrainie wskutek rosyjskich ostrzałów. Mimo to projekt tomu o tematyce ukraińskiej udało się doprowadzić do końca. Jego walory naukowe doceniła Rada Naukowa Kijowskiego Narodowego Uniwersytetu Budownictwa i Architektury, dając mu swą rekomendację.

Ten tom nie mógłby się ukazać, gdyby nie pomoc prof. dr. hab. Zbigniewa Kmiecika, prorektora ds. nauki UŁ, oraz prof. dr. hab. Macieja Kokoszko, dziekana Wydziału Filozoficzno-Historycznego. Jako zespół redakcyjny za ich wsparcie, w tym miejscu chcemy podziękować. Podziękowania kierujemy również do naszych kolegów: dr. Denisa Toichkina oraz mgr. Olega Hańskiego, którzy nam bardzo pomogli w przygotowaniu nadesłanych tekstów do druku.

Wyrażamy nadzieję, że zamieszczone w tym tomie artykuły spełnią oczekiwania czytelników.

Tadeusz Grabarczyk

University of Lodz

ORCID ID: 0000-0002-6197-9457

Jarosław Kita

University of Lodz

ORCID ID: 0000-0002-8374-2848

Magdalena Pogońska-Pol

University of Lodz

ORCID ID: 0000-0001-7525-6260

Myroslav Voloshchuk

Vasyl Stefanyk Precarpathian National University

Centrum Studiorum Mediaevalium in Iwanofrankivsk

ORCID ID: 0000-0002-1737-7205

EDITORS' PREFACE

We are pleased to introduce the eighth volume in the *Faces of War* series, titled *Tools of War*, to our readers. This volume brings together twelve insightful works authored by scholars from both Poland and Ukraine. The texts revolve around the Ukraine – its contemporary history and the past of these territories. Notably, the opening article, penned by SERHII BELINSKYI, ANDRII DMYTRENKO, YULIA IVASHKO, and ANETA PAWŁOWSKA, was written during the initial months following Russia's invasion of Ukraine. This piece captures their first-hand observations „in the heat of the moment”. The authors vividly portray the devastating impact of war on cities, villages, human lives, and even the fate of animals within the conflict zone. But this text goes beyond mere documentation; it also delves into the thoughts of the authors as they contemplate the period „post-war”, envisioning the challenging task of rebuilding a war-torn nation. Sierhii Belinskyi's photographs, a press photographer for the 28th Brigade of the Ukrainian Armed Forces, accompany the article, offering visual insights.

The remaining texts predominantly delve into the history of the regions along the Dnieper and Dniester rivers. MYROSLAV WOLOSHCHUK sheds light on the profiles of four representatives from the Ruthenian elites, whose presence at the courts of the Piast dynasty is recorded in sources spanning the 12th to 14th centuries. VOLODYMYR HUCUL revisits the renowned Battle of Orsha in 1514,

meticulously analyzing the weaponry and tactics employed by the Polish cavalry within the broader European context. OLEG HAŃSKI, drawing from inventories from 1534 and 1542, offers a comprehensive discussion on the weaponry stored in the Kamionka Bużańska (Strumiłowa) Castle near Lviv. DENIS TOICHKIN's article centers on the saber of a 17th-century Cossack commander, Oleksiy Apostol. TARAS PYATNICZUK explores how American caricature from the late 19th to early 20th century was harnessed as a propaganda tool. WIKTOR WĘGLEWICZ examines the fate of Ukrainian prisoners of war in Polish POW camps during the years 1918–1920. IHOR DROHOBYTS'KYI dives into the armament of the Ukrainian National Self-Defense and the Ukrainian Insurgent Army during the pivotal years of 1943 and 1944. OLEKSANDR KOLOMYICHUK delves into Soviet propaganda from the early 1950s. DMYTRO TYTARENKO discusses lesser-known aspects of Soviet-German cooperation concerning the pursuit of Nazi criminals. The final two articles, contributed by political scientists, cover diverse ground. OKSANA TYTARENKO casts light on the ongoing debate in the Donbas region at the turn of the 20th and 21st centuries about World War II. JACEK STANISLAWSKI's article seeks to understand whether the Russian aggression against Ukraine in 2022 was an inevitable outcome. The author also critically examines the stance of Western nations in the lead-up to this aggression.

This collection within the *Faces of War* series serves as an expression of solidarity and support for our colleagues in Ukraine. Our aim was to facilitate the presentation of research findings during the ongoing conflict. Many of these texts were crafted under challenging circumstances; some authors persevered even as their personal safety and that of their loved ones was under threat. Nearly all faced power shortages due to Russian attacks. Despite these challenges, we successfully completed this project with a Ukrainian focus. The scholarly value of this volume was acknowledged by the Academic Council of Kyiv National University of Construction and Architecture, who provided their endorsement.

The realization of this volume owes a great deal to the assistance of Professor Zbigniew Kmiecik, Vice-Rector for Research at the University of Lodz, and Professor Maciej Kokoszko, Dean of the Faculty of Philosophy and History University of Lodz. As the editorial team, we extend our heartfelt gratitude for their unwavering support. We would also like to express our appreciation to our colleagues, PhD. Denis Toichkin and Mgr. Oleg Hański, who provided invaluable assistance in preparing the submitted texts for publication.

We hope that the articles presented in this volume meet and exceed the expectations of our readers.

Тадеуш Грабарчик

Лодзинський університет

ORCID ID: 0000-0002-6197-9457

Ярослав Кіта

Лодзинський університет

ORCID ID: 0000-0002-8374-2848

Магдалена Погонська-Поль

Лодзинський університет

ORCID ID: 0000-0001-7525-6260

Мирослав Волощук

Прикарпатський національний університет
імені Василя Стефаника в Івано-Франківську
Centrum Studiorum Mediaevalium

ORCID ID: 0000-0002-1737-7205

ВСТУПНЕ СЛОВО

Відаємо до рук Читачів восьмий той серії *Обличчя війни* на тему *Інструменти війни*. У ньому опубліковано 12 праць авторства українських і польських науковців. Здебільшого тексти стосуються історії земель сучасної України. Особливе значення має стаття Сергія Белінського, Андрія Дмитренка, Юлії Івашко та Анети Павловської, написана у перші місяці після нападу Росії на Україну, а відтак містить авторські спостереження „на марші”. Автори на основі особистого досвіду описують воєнні нищення міст, сіл, загибель громадян, ба, навіть долю тварин на терені ведення бойових дій. Утім текст не є виключно документуванням перших місяців війни. Авторські думки забігають у „повоєнні” часи, коли слід буде приступити до відбудови понищеної країни. Статтю супроводжують ілюстрації Сергія Белінського, фотографа 28 бригади Збройних сил України.

Із решти текстів більшість стосується історії земель над Дніпром і Дністром. Мирослав Волощук навів біограми чотирьох представників руських еліт, присутність яких при дворах Пястів занотована джерелами упродовж XII–XIV ст. Володимир Гуцул вкотре повертається до знаменитої Оршанської битви 1514 р., аналізуючи на загальноєвропейському тлі озброєння і тактику польської кавалерії. Олег Ганський на основі інвентарів 1534

і 1542 рр. окреслив озброєння замку Кам'янки-Бузької (Струмилової) біля Львова. Шабля одного із козацьких очільників XVII ст. Олексія Апостола стала предметом студій Дениса Тоїчка. Тарас П'ятничук вивчав американську карикатуру на межі XIX–XX ст., як інструмент пропаганди. Віктор Веглевич описав долі українських в'язнів у польських таборах для військовополонених 1918–1920 рр. Збройне спорядження Української національної самооборони та Української повстанської армії на межі 1943–1944 рр. окреслив Ігор Дрогобицький. Олександр Коломийчук у своїй статті дослідив радянську пропаганду початку 50-х рр. XX ст. Маловідомі аспекти радянсько-німецької співпраці щодо переслідування гітлерівських злочинців висвітлив Дмитро Титаренко. Дві останні статті вийшли з-під пера політологів. Оксана Титаренко артикулювала дискусію, котра у межі XX–XXI ст. навколо питань Другої світової війни мала місце на Донбасі. Останній матеріал авторства Яцека Станіславського – свого роду спроба відповіді на питання, чи все таки мусів мати місце напад Росії на Україну 2022 р. Автор також аналізує позицію західних держав в переддень цієї агресії.

Даний випуск серії *Обличчя війни* засвідчує підтримку і солідарність нашим колегам і колежанкам з України, яким хочемо полегшити репрезентацію їхніх результатів студій у часі, коли в їхній країні триває війна. Частина текстів постала за тяжких умов і обставин, автори працювали над ними, коли в домівках громадян України мали місце обмеження подання електроенергії, що стали наслідком російських обстрілів. Однак, не зважаючи на це, проект українського тому вдалося успішно реалізувати. Його наукова цінність визнана рекомендацією до друку вченою радою Київського національного університету будівництва і архітектури.

Актуальний том не вийшов би накладом, якщо б не допомога проректора з наукової роботи Лодзинського університету, професора, доктора габілітованого Збігнева Кмецяка, а також декана Філософсько-історичного виділу, професора, доктора габілітованого Мацея Кокошко. За їхню підтримку від імені редакції складаємо найщиріші слова вдячності. Окремо слова подяки скеруємо й до наших колег – доктора Дениса Тоїчка та магістра Олега Ганського, котрі нам дуже допомогли під час підготовки надісланих текстів до друку.

Висловлюємо сподівання, що опубліковані у цьому томі статті цілком виправдають очікування Читачів.